

K-Team AS
Postboks 17
1333 KOLSÅS

VÅR REFERANSE
16/10071

DERES REFERANSE

DATO
15.05.2017

Merknader (endelig rapport) etter stedlig revisortilsyn

1 INNLEDNING

Det vises til stedlig tilsyn 5. og 6. desember 2016, Finanstilsynets brev datert 6. februar 2017 med foreløpige merknader etter tilsynet og revisjonsselskapets tilsvarende svar ("tilsvaret") datert 23. mars 2017.

1.1 Bakgrunn for tilsynet

Formålet med det stedlige tilsynet er å gjennomgå etterlevelsen av lovkrav, herunder å identifisere og påpeke eventuelle svakheter knyttet til revisjonsselskapets gjennomføring av revisjonsoppdrag, jf. revisorloven § 5b-2. At det er etablert tilstrekkelige og hensiktsmessige retningslinjer og rutiner er sentralt for å sikre overholdelse av revisorlovgivningen, herunder kravet til god revisjonsskikk.

Bakgrunn for tilsynet er forhold i virksomheten til Norkreditt AS. K-Team AS var valgt revisor for selskapet fra stiftelsen i 2013 til utgangen av 2016. Finanstilsynet har tilbakekalt bevillingen Norkreditt AS har hatt til å inndrive forfalte pengekrav på vegne av andre. Basert på de forhold som begrunnet Finanstilsynets vedtak mot Norkreditt AS, fant Finanstilsynet det relevant også å vurdere utvalgte deler av revisjonen. De oppdragsansvarlige revisorene i K-Team AS er medlemmer av DnR. Siste kvalitetskontroll fra DnR er avholdt i 2012. Finanstilsynet vurderte det derfor naturlig å gjennomføre et selskapstilsyn.

1.2 Avgrensning og utvalg

Finanstilsynet har gjennomgått utvalgte retningslinjer og rutiner etablert for å sikre overholdelse av revisorlovgivningen, herunder god revisjonsskikk. Det omfattet utvalgte deler på følgende områder:

- Uavhengighet
- Taushetsplikt
- Ressursanvendelse
- Revisjonshonorar
- Systemer for intern kvalitetskontroll, herunder oppfølging av resultatet av kvalitetskontrollen
- Etterlevelse av hvitvaskingslovgivningen
- Revisjonsutførelsen

Kontrollen har omfattet alle de tre oppdragsansvarlige i revisjonsselskapet, og det er valgt ut fem revisjonsoppdrag for kontroll på et eller flere utvalgte områder. Tre revisjonsoppdrag for oppdragsansvarlig revisor for Norkreditt AS, og ett oppdrag for hver av de øvrige revisorene med oppdragsansvar i revisjonsselskapet. Det er revisjonen for regnskapsåret 2015 som er kontrollert.

2 SELSKAPETS ORGANISERING, RETNINGSLINJER OG RUTINER

I henhold til revisorloven § 5b-1 skal revisjonsselskap etablere forsvarlige systemer for intern kvalitetskontroll. Finanstilsynet legger til grunn at kvalitetskontrollsystemer i samsvar med ISQC 1 normalt vil tilfredsstille dette lovkravet. Kvalitetskontrollsystemet skal bidra til å sikre oppfyllelsen av lovkrav.

Selskapet har også autorisasjon som regnskapsførerselskap. Selv om dette tilsynet ikke har omfattet tilsyn med regnskapsførervirksomheten, har Finanstilsynet kontrollert at selskapets oppdragsansvarlige revisorer (som alle har autorisasjon som regnskapsfører) oppfyller etterutdanningskravet for autoriserte regnskapsførere. Det er også kontrollert at revisjonsselskapets valgte revisor har avgitt "*Uavhengig attestasjonsuttalelse om foretakets risikostyring- og internkontrollgjennomgang.*" Som autorisert regnskapsførerselskap må K-Team AS følge kravene i forskrift (nr. 1080) av 22. september 2008 om risikostyring og internkontroll (risikostyringsforskriften).

Selskapets kvalitetskontrollsystem er formalisert på overordnet nivå gjennom dokumentet "ISQC 1 - K-Team AS - Kvalitetskontroll". Det benyttes flere hjelpesystemer, både i form av applikasjoner (programvare for revisjon, regnskap, administrasjon o.l.) og skjemaer og sjekklister mv., for å bidra til å sikre etterlevelsen av retningslinjene.

Det er etter Finanstilsynets vurdering avdekket svakheter og forbedringsmuligheter i retningslinjene og rutinene. Selskapet har bekreftet at nødvendige tiltak er og vil bli satt i verk for å rette opp dette.

2.1 Kompetansekrav/Aksept og fortsettelse av revisjonsoppdrag

Finanstilsynet mener revisjonsselskapet ikke har hatt nødvendig kompetanse til å revidere ett av de kontrollerte revisjonsoppdragene (Norkreditt AS). Da oppdragsgiver endret virksomhet til å inndrive pengekrav på vegne av andre (fremmedinkasso), skulle revisjonsselskapet vurdert om det var hensiktsmessig og mulig å få tilstrekkelig kunnskap om bransje, særregler og aktuelle spesialsystemer som benyttes i bransjen. Med ingen tidligere erfaring fra denne spesialiserte bransjen var dette etter Finanstilsynets syn ikke realistisk å fortsette oppdraget, uten at det ble satt av betydelig med tid og ressurser til å lære seg bransjen. Finanstilsynet legger til grunn at det er hovedårsaken til at revisjonen ikke ble gjennomført på en forsvarlig måte.

Revisor var kjent med at Finanstilsynet hadde gjennomført stedlig tilsyn hos Norkreditt AS, og ba derfor foretaket redegjøre for resultatet av tilsynet. Svaret revisor mottok ga et klart feilaktig bilde av resultatet av tilsynet. Da revisor ble kjent med dette, skulle revisor ha sagt fra seg oppdraget. Et slikt tillitsbrudd gjør det etter Finanstilsynets vurdering uansett ikke mulig for revisor å oppfylle sine plikter. Finanstilsynet mener dette er blant de forhold som etter revisorloven § 7-1, både gir revisor rett og plikt til å fratse oppdraget.

Det er revisjonsselskapet som er valgt revisor, jf. revisorloven § 2-2 annet ledd. Revisjonsselskapet har ansvar for å utpeke en ansvarlig revisor for det enkelte revisjonsoppdrag (oppdragsansvarlig revisor), og for at vedkommende gis mulighet til å utføre revisjonen i samsvar med revisors plikter, jf. revisorloven § 5-2, herunder god revisjonsskikk.

Revisjonsfirmaets ansvar for å etablere retningslinjer og rutiner for aksept og fortsettelse av klientforhold og enkeltoppdrag er blant annet understreket i ISQC 1. I punkt 26 heter det blant annet at disse skal være utformet for å gi rimelig sikkerhet for at revisjonsfirmaet kun aksepterer eller fortsetter oppdrag når revisjonsfirmaet har kompetanse til å utføre oppdraget og har den nødvendige kapabilitet, herunder tid og ressurser. I punkt 29 understrekes det at revisjonsfirmaets retningslinjer og rutiner må gi rimelig sikkerhet for at firmaet har tilstrekkelig personale med kompetanse, kapabilitet og myndighet til å etterleve etiske prinsipper som er nødvendig for å utføre oppdrag i samsvar med faglige standarder, relevante lovmessige og regulatoriske krav, og gjøre firmaet eller oppdragsansvarlige revisorer i stand til å avgi uttalelser som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene.

Etter Finanstilsynets vurdering har revisjonsselskapets retningslinjer og rutiner, og etterlevelsen av disse, vært mangelfulle på dette området. Revisjonsselskapet har i tilsvaret redegjort for tiltak som er satt i verk for å bidra til å hindre at tilsvarende skal gjenta seg i fremtiden. Det innebærer også begrensninger i type virksomhet revisjonsselskapet kan være revisor for, uten at samtlige ansvarlige revisorer i selskapet er konferert og har godkjent dette. For øvrig mener revisjonsselskapet at saken er et enkelttilfelle som skyldes feilvurdering.

2.2 Uavhengighet

Finanstilsynet stilte spørsmål til retningslinjer og rutiner som skal bidra til å sikre at revisorlovens krav til revisors uavhengighet og objektivitet overholdes. Revisjonsselskapet ble bedt om å gjennomgå sine retningslinjer og rutiner på området. Revisjonsselskapet har på denne bakgrunn gjort enkelte justeringer i retningslinjene og rutineene, men har ellers vurdert disse som tilstrekkelige for selskapets virksomhet i dag. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

2.3 Hvitvasking

Finanstilsynet stilte spørsmål ved selskapets rutiner for å dokumentere løpende oppfølging av hvitvaskingsrisiko, jf. hvitvaskingsloven § 5 jf. § 14. Revisjonsselskapet har i tilsvaret redegjort for sin oppfatning av hvordan kravene skal forstås og de endringer som er gjort i retningslinjene etter tilsynet. Finanstilsynet tar dette til etterretning, og viser ellers til Finanstilsynets rundskriv 3/2017 av 25.4.2017 med veiledning om revisors og revisjonsselskaps etterlevelse av hvitvaskingsloven, og særlig punkt 6.8.

2.4 Oppdragsansvarlig revisor

Det er revisjonsselskapet som er valgt revisor og utpeker oppdragsansvarlig revisor, jf. revisorloven § 2-2. Finanstilsynet mener selskapet har et ansvar for å føre kontroll med at vilkårene for å kunne være oppdragsansvarlig revisor er tilfredsstillt. For å ha godkjenning som revisor må krav til økonomi, vandel mv. i revisorloven § 3-4 være oppfylt, og for oppdragsansvarlige revisorer stilles i tillegg særskilte krav til etterutdanning og sikkerhetsstillelse, jf. revisorloven § 3-7.

Finanstilsynet kontrollerte at oppdragsansvarlige revisorer i selskapet tilfredsstilte fastsatte krav til etterutdanning, uten å konstatere avvik. Selskapets retningslinjer krever at alle oppdragsansvarlige revisorer som minimum skal delta i oppdateringsprogrammet til DnR, for å sikre at minimumskravene er oppfylt. Det fremgikk likevel ikke om selskapet hadde rutiner for å følge opp og teste at kravet faktisk er oppfylt. Revisjonsselskapet har opplyst at det nå er innført en rutine for årlig å kontrollere om kravene er oppfylt.

2.5 Overvåkende kvalitetskontroll

Finanstilsynet påpekte i de foreløpige merknadene at det ikke fremgikk av selskapets retningslinjer og rutiner for intern kvalitetskontroll når disse sist ble revidert, og om disse gjennomgås hvert år. Finanstilsynet stilte også spørsmål ved om retningslinjene og rutinene bør angi aktuelle sanksjoner og disiplinærtiltak ved vesentlige brudd.

Revisjonsselskapet opplyser at det nå er inntatt i retningslinjene og rutinene at disse skal oppdateres årlig, og at dokumentet for fremtiden vil vise når det sist er gjennomgått/revidert. Selskapet har ikke funnet det nødvendig å ta inn bruk av sanksjoner og disiplinærtiltak i disse retningslinjene.

2.6 IKT-risiko

Selskapet benytter eksterne leverandører i IKT-driften. Når IKT-drift er utkontraktert, er det etter Finanstilsynets syn spesielt viktig at avtalen med leverandøren:

- Sikrer revisjonsselskapet innsyn i og kontroll med den utkontrakterte virksomheten.
- Gir revisjonsselskapet rett til å kreve at det iverksettes tiltak for å sikre at systemet ivaretar sikkerhetsmessige, lovmessige og driftsmessige krav som gjelder for revisjonsselskapet.
- Sikrer tilgang til opplysninger fra og tilsyn med virksomheten der Finanstilsynet finner det nødvendig.
- Pålegger ansatte mv. i IKT-selskapet taushetsplikt.
- Regulerer hvor serveren fysisk befinner seg (land).
- Ikke angir hvor lenge dokumentasjon skal oppbevares (for å hindre at dokumentasjon slettes automatisk uten at dette er autorisert av revisor).
- Sikrer at selskapet kan si opp avtalen hvis IKT-selskapet gjør endringer så selskapet ikke har mulighet til å ivareta sine plikter etter lov eller avtale.

I de foreløpige merknadene ba Finanstilsynet om at revisjonsselskapet vurderte om inngåtte avtaler tilfredsstillende disse kravene. Revisjonsselskapet har opplyst at retningslinjer for bruk av IKT og behandling av IKT-risiko er utarbeidet fordi revisjonsselskapet også er et autorisert regnskapsførerforetak, og at disse retningslinjene også gjelder for revisjonsvirksomheten. Selskapet har vurdert inngåtte avtaler med IKT-leverandører, og mener de tilfredsstillende aktuelle krav.

3 KONTROLL AV REVISJONSOPPDRAG

Finanstilsynets oppdragsgjennomgang dekker hele revisjonsprosessen, fra man tar på seg oppdraget eller bestemmer at dette kan fortsettes og frem til revisor "lukker" revisjonsfilen etter å ha konkludert på den utførte revisjonen. Et sentralt forhold er om dokumentasjonen er tilstrekkelig til å underbygge revisors konklusjoner, herunder om revisjonen er etterprøvable, jf. revisorloven § 5-3.

Revisor skal utføre sin virksomhet i samsvar med god revisjonsskikk, jf. revisorloven § 5-2 annet ledd.

3.1 Aksept og fortsettelse av revisjonsoppdrag

Finanstilsynet mener K-Team AS skulle ha foretatt en grundig vurdering av om man har kapabilitet til å revidere inkassoforetak, da Norkreditt AS startet med inkassovirksomhet.

Det følger av ISA 220 punkt 12 at oppdragsansvarlig revisor skal forsikre seg om at egnede rutiner for aksept og fortsettelse av klientforhold og revisjonsoppdrag er fulgt, og at konklusjoner som er trukket i den forbindelse er hensiktsmessige. Tilsvarende fremgår det av ISA 220 punkt 14 at oppdragsansvarlig revisor skal forsikre seg om at revisjonsteamet, og revisors eventuelle eksperter som ikke er del av revisjonsteamet, samlet har tilstrekkelige kompetanse og kapabilitet til å utføre revisjonsoppdraget i samsvar med profesjonsstandarder og gjeldende regulatoriske krav, og avgi en revisjonsberetning som er hensiktsmessig etter forholdene. Finanstilsynet mener manglende etterlevelse av dette kravet er hovedgrunn til at det ikke er innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for vesentlige regnskapsposter, og finner forholdet alvorlig.

I tilsvaret fremhever revisjonsselskapet at saken med Norkreditt AS etter selskapets vurdering er et enkeltstående tilfelle, som skyldes feilvurderinger og ikke manglende retningslinjer og rutiner.

3.2 Konsultasjoner, mislighetsrisiko, nærstående parter mv

I de foreløpige merknadene stilte Finanstilsynet spørsmål ved selskapets bruk av konsultasjoner og vurdering av mislighetsrisiko, nærstående parter og virkningen av lover og forskrifter på regnskapet, og måten dette er dokumentert på. Det vises til ISA 220 punkt 18, ISA 240 og ISA 250.

Revisjonsselskapet har på denne bakgrunn gjennomgått sin praksis på disse områdene, og i tilsvaret er det redegjort nærmere for denne gjennomgangen. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

3.3 Risikovurdering og håndtering av anslåtte risikoer

Planlegging står sentralt i revisjonen. Formålet er blant annet å sikre at revisors oppmerksomhet er rettet mot sentrale deler av revisjonen, at eventuelle forhold av betydning løses på en effektiv måte til rett tid, og at revisor identifiserer og vurderer risikoene for vesentlig feilinformasjon, jf. ISA 300 punkt 2 og 4, og ISA 315 punkt 25 og 26.

Vesentlighet

Finanstilsynet har stilt spørsmål ved fastsettelsen av vesentlighetsgrenser, og hvorfor denne for ett av de kontrollerte oppdragene ikke ble revurdert basert på ny informasjon.

Revisjonsselskapet har i tilsvaret kort redegjort for fastsettelsen av vesentlighetsgrenser og bruken av en "nedre praktisk vesentlighetsgrense". Finanstilsynet vil fremheve at fastsettelsen av vesentlighetsgrenser alltid må relateres til de konkrete forhold, men tar ellers redegjørelsen på dette punkt til etterretning.

Selskapet har endret praksis for hvordan revurderinger av vesentlighetsgrenser skal dokumenteres. Selskapet viser også til at det for oppdraget Finanstilsynet har stilt spørsmål ved hvorfor

vesentlighetsgrensen ikke er revurdert, reelt sett ble foretatt en revurdering av vesentlighetsgrensen basert på ny informasjon. Dette fremgår i en e-post som inngår i revisjonsdokumentasjonen, hvor revisor med utgangspunkt i hva som antas å påvirke regnskapsbrukernes økonomiske beslutninger, tok stilling til hvordan feil som var avdekket skulle følges opp videre i revisjonen.

Analyse som risikovurderingshandling

Generelt mener Finanstilsynet at det i revisjonen fremdeles er grunnlag for å styrke bruken av analyser som risikovurderingshandlinger. Det vises til ISA 315 punkt 6b. Etter Finanstilsynets mening vil det normalt gi revisor økte kunnskaper i planleggingsfasen om hvilke transaksjonsklasser, kontosaldoer og/eller tilleggsopplysninger det knytter seg høyere risiko for vesentlige feilinformasjon til.

Revisjonsselskapet viser til at slike analyser skal utføres på alle oppdrag som del av selskapets metodikk. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

Kunnskap om virksomheten

Finanstilsynet mener dokumentasjonen av revisors kunnskap om hva virksomheten faktisk består i, og hvordan det sikres at inntekter, kostnader, eiendeler og forpliktelser blir korrekt registrert og rapportert i regnskapet, var mangelfull for revisjonsoppdraget Norkreditt AS. Det vises til ISA 315 punkt 11-24.

Revisjonsselskapet mener dette er en enkeltstående feilvurdering, som ikke sier noe om selskapets metodikk og normale praksis på området.

Risikovurdering og regnskapspåstander

Finanstilsynet mener revisor ikke i tilstrekkelig grad har brutt vurderingen av risiko ned på aktuelle regnskapspåstander for den enkelte transaksjonsklasse, kontosaldo og tilleggsopplysning. Etter Finanstilsynets syn er det rom for å tydeliggjøre hva som er de faktiske risikoene for vesentlige feil for det enkelte oppdrag (hva kan gå galt), og relatere dette til den aktuelle påstand. Det vises til ISA 315, punkt 25 og 26.

Revisjonsselskapet har gjennomgått sine retningslinjer og rutiner på området, og har redegjort for endringer som er gjort, også med hensyn til dokumentasjon. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

3.4 Revisjonsbevis

Norkreditt AS

Oppdragsgiver var underlagt konsesjonsplikt, både ut fra at virksomheten som utøves normalt anses belastende for den som blir utsatt for inkasso og at det oppbevares midler på vegne av andre (klientmidler). For dette revisjonsoppdraget er det etter Finanstilsynets oppfatning ikke innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for vesentlige regnskapsposter, jf. ISA 500 punkt 6, og etterlevelse av krav knyttet til konsesjonspliktig virksomhet. I sin revisjonsutførelse har revisor blant annet bygd på uttalelser fra ledelsen uten å etterprøve underliggende opplysninger. Dette selv om revisor gjennom avstemming i systemer for registreringer av grunnlaget for opptjente inntekter

og regnskapsførte inntekter påviste vesentlige avvik. Forholdet gjør også at det ikke er tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for balanseførte (opptjente) kundefordringers eksistens. Det var også inntektsført gebyrer i strid med inkassoforskriften. Finanstilsynet anser bruddene på revisors plikter som grove.

Analyse som substanshandling og stikkprøver

For alle de fem oppdragene har revisor benyttet analyse som substanshandling for å innhente revisjonsbevis. Finanstilsynet har funnet at det i flere tilfeller mangler eller er mangelfulle vurderinger av egnethet av handlingene for gitte (regnskaps-/revisjons-)påstander, herunder om data som ligger til grunn for analysene er tilstrekkelig pålitelige. Det er heller ikke vurdert og angitt forventning til resultater eller akseptable avvik. Det vises til ISA 520, særlig punkt 5.

Revisor har benyttet stikkprøver ved gjennomføring av revisjonshandlingene. Ved gjennomgang av de fem oppdragene konstaterte Finanstilsynet mangler ved begrunnelsen av hvordan utvalgskriterier og utvalgsstørrelser dekker formålet med kontrollen. Det vises til ISA 530, spesielt punkt 6, 7 og 8, og Finanstilsynets tematilsyn om bruk stikkprøver i revisjon.

Revisjonsselskapet opplyser at de ser at det har oppstått utfordringer i sammenheng med overgang til nytt revisjonsverktøy, og tar forholdet til etterretning. Det er satt i verk tiltak som skal bidra til å sikre nødvendige justeringer.

Lagerbeholdning

For ett av de kontrollerte oppdragene hadde revisor merket seg at lagerbeholdningen fremstod som større enn det virksomheten hadde behov for. Selv om varene var av en type som er lite påvirket av alder og motestrømninger, øker dette risikoen for ukurans. Revisor har deltatt ved og vurdert varetellingen. Det er likevel ikke innhentet informasjon om omløpshastighet og hvor lenge den enkelte vare/varegruppe har ligget på lager, for å kontrollere om det er varer/varegrupper uten salg i regnskapsperioden. Det vises til ISA 500 punkt 6 og ISA 501, spesielt punkt 4.

Det fremgår av tilsvar at revisjonsselskapet tar kommentaren til etterretning og har satt i verk tiltak.

Analyse i avslutningen av revisjonen

I følge ISA 520 punkt 6 skal revisor mot slutten av revisjonen utforme og utføre analytiske handlinger som grunnlag for å utarbeide en overordnet konklusjon om hvorvidt regnskapet er konsistent med revisors forståelse av enheten. Etter gjennomgang av fem oppdrag er det Finanstilsynets erfaring at slike analyser ikke er benyttet i samsvar med god revisjonsskikk. I tilfellene der analyser var utført, er de for generelle og overordnede til å understøtte revisors konklusjoner som ytterligere revisjonsbevis.

Det fremgår av tilsvar at revisjonsselskapet tar kommentaren til etterretning, og har satt i verk tiltak.

3.5 Konklusjoner og rapportering

Norkreditt AS

Ved revisjonen av Norkreditt AS, er det Finanstilsynets vurdering at revisor ikke har innhentet tilstrekkelig revisjonsbevis for å kunne uttale seg om regnskapet. Uttalelsen i revisjonsberetningen, om at revisjonen er utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk, er ikke korrekt. I tillegg til at uttalelsen i revisjonsberetningen også er i brudd med god revisjonsskikk, er det brudd på revisorloven § 5-6.

Det er også mangler ved årsregnskapet. Opptjente, ikke fakturerte inntekter fra inkassosaker er ikke særskilt presentert på egen linje under salgsinntekter, slik forskrift om årsregnskap for inkassoselskaper § 3-1 krever. Mens det i prinsippnote er angitt prinsipp for beregning av opptjent inntekt fra inkassosak, er det ikke på egen linje i balansen under kortsiktige fordringer angitt hva som er opptjente, ikke fakturerte inntekter fra inkassosaker. Dette er det krav om i forskriften § 3-2. Det synes ikke som om revisor har vært oppmerksom på manglene. Revisor har ikke tatt manglene opp med oppdragsgiver og bedt om at disse rettes.

Finanstilsynet anser forholdene som grove brudd på revisors plikter.

Attestasjon til skatte- og avgiftsmyndighetene

Finanstilsynet konstaterte ved gjennomgang av revisjonsoppdragene at det i varierende utstrekning var vurderinger av konklusjoner revisor hadde trukket ved attestasjon til skatte- og avgiftsmyndighetene. ISA 3801 punkt 33 krever at resultatet av diskusjoner, kontroller spesielt rettet mot grunnlaget for opplysninger om skatte- og avgiftsmessige forhold og vurderinger som har betydning for revisors konklusjoner om dette, og oppgavepliktige og avgiftspliktige beløp, må dokumenteres. Det fremgår i samme punkt i standarden, at dette kommer i tillegg til dokumentasjon revisor utarbeider ved revisjon av regnskapet.

Revisjonsselskapet har redegjort for hvordan slike vurderinger og konklusjoner for fremtiden vil bli tatt inn i revisjonsdokumentasjonen. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

3.6 Dokumentasjonskrav

Revisor må dokumentere utførte revisjonshandlinger. Uten tilfredsstillende dokumentasjon uthules verdien som revisjonsbevis. Når revisjonshandlingene ikke er dokumentert, er det heller ikke mulig å etterprøve om den utførte revisjonen oppfyller de kravene som følger av revisorlovgivningen og god revisjonsskikk. Det er disse forholdene som begrunner revisorlovens dokumentasjonskrav og innebærer at manglende dokumentasjon anses som et brudd på revisorloven. Det vises til revisorloven § 5-3. Det vises videre til ISA 230.

Etter Finanstilsynets syn er dokumentasjonen av revisjonen på enkelte områder mangelfull. Endring av revisjonsverktøy i perioden kontrollene omfattet, medførte også at dokumentasjonen var lagret både i det nye revisjonsverktøyet og som filer lagret i andre kataloger på revisjonsselskapets server. Dette ga ekstra utfordringer med å få oversikt over hva dokumentasjonen omfattet.

Revisjonsselskapet mener overgangen til ny plattform for å systematisere og lagre dokumentasjonen har medvirket til mangler i struktur og fullstendighet. Finanstilsynet har forståelse for at en slik overgang kan være krevende, men de lovbestemte dokumentasjonskravene må uansett tilfredsstilles.

4 ATTESTASJONSOPPGAVER SOM IKKE ER REVISJON

For ett av oppdragene Finanstilsynet har vurdert, har revisor avgitt uavhengig attestasjonsuttalelse om foretakets risikostyring og internkontrollgjennomgang. Slik uttalelse ble avgitt 29. juni 2016.

Uttalelsen skal avgis i samsvar med ISAE 3000. Attestasjonsstandarden stiller krav til planlegging, gjennomføring og hvordan det konkluderes på oppdraget, og dokumentasjon. Revisor har ikke dokumentert at oppdraget er planlagt, gjennomført og konkludert på i samsvar med standarden. Finanstilsynet konkluderer med at revisor ikke har oppfylt standardens krav.

I tilsvaret opplyser selskapet at planlegging, gjennomføring og konklusjoner for attestasjonsoppdrag var dokumentert i selskapets tidligere revisjons- og dokumentasjonssystem. Etter tilsynet har selskapet tatt i bruk modulen for attestasjonsoppdrag i sitt nye revisjons- og dokumentasjonssystem. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

5 FINANSTILSYNETS OPPSUMMERING

Finanstilsynets gjennomgang viser svakheter og mangler både i selskapets retningslinjer og rutiner, og i utførelsen av revisjonsoppdrag som selskapet er ansvarlig for som valgt revisor.

Finanstilsynet viser spesielt til retningslinjene og rutinene for oppdragsvurdering. Finanstilsynet er av den oppfatning at mangler i disse retningslinjene og rutinene var medvirkende til at revisjonsselskapet ikke sa fra seg et revisjonsoppdrag da oppdragsgiveren startet inkassovirksomhet, selv om revisjonsselskapet ikke hadde kompetanse til å utføre et slikt oppdrag i samsvar med revisorlovens krav, herunder god revisjonsskikk. Dette oppdraget har i tillegg så alvorlige mangler i revisjonsutførelsen, at Finanstilsynet har vurdert at det kan være grunnlag for å kalle tilbake oppdragsansvarlig revisors godkjenning. Tiltak er i ettertid iverksatt, og gjennomgang av to andre revisjonsoppdrag har etter Finanstilsynets vurdering ikke gitt tilstrekkelig støtte for et slikt vedtak nå. Finanstilsynet vil imidlertid vurdere å gjennomføre oppfølgingskontroll.

Det er avdekket svakheter og mangler også ved andre revisjonsoppdrag som er kontrollert som ledd i tilsynet. Det omfatter både planlegging, videre revisjonshandlinger, revisors konklusjoner og rapportering, og måten revisjonen er dokumentert på. Det er også svakheter ved dokumentasjon for et attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon.

Finanstilsynet forutsetter at både revisjonsselskapet og de oppdragsansvarlige revisorene, så vel som øvrige medarbeidere, tar hensyn til disse merknadene i sitt videre arbeid. Finanstilsynet vil presisere at det må iverksettes relevante tiltak. Dersom det igjen konstateres vesentlige brudd på revisors plikter etter lov og forskrift, vil Finanstilsynet måtte vurdere om dette skal få konsekvenser for både revisjonsselskapets og aktuelle revisorers godkjenning.

For Finanstilsynet

Anders Grini
tilsynsrådgiver

Jo-Kolbjørn Hamborg
spesialrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.